

iden
ver-
oor-
werd
even
tot
Zelfs
de
niet
lancu
op-
hiers
istius
ben,
stof
ons
hun
nden
ts is
de
it en
ocht,
men,
i het
eren,
lezen
lodra
ning
ween
ver-
aven
erijk
ook
ong,
onte
aan
nden
tijd
nlijk
het
onte
erig-
lijk-
ont-
de
aken
sch
rijkt
in
de
taire
oo'n
lijk
oet,
den,
iste-
van
iden
ding
het
den
dine
lijke
sche
der
sist
con-
al is
niet
aar,
sche
op
aak-
lijk
het
van
jker
och
een
ten,
od-
kel
den
ten-
els-
in
nen
van
te-
toel
dit
En
ods
kel
de
ren-
en,
als
ste
niet
om
ing
eds
ter-
che
rin
oe-
an-
en
lij-
lijk
akt
als
ort
ijn
en,
er,
als
or-
m-
te
er
an
ijk
en
ze-
en,
en

versiering zijn aangebracht op den band van het boekje van Dr. A. Kuyper: *In Jesu ontslagen*. Al is het reeds meer dan 16 jaar geleden, dat dit boekje verscheen en al komt de vraag dus wel wat laat, toch willen we gaarne aan dit verzoek voldoen, omdat dit boekje nog altoos veel gelezen wordt, vooral in gezinnen, waar ziekte of sterfgeval binnenkwam, en meer dan eens naar de betekenis van deze symbolen ons gevraagd werd.

De bedoelde symbolen zijn alle ontleend aan de oude Katakomben, waarin de oudste Christenen gewoon waren hunne dooden te begraven. Die Katakomben waren onderaardse gangen met vertrekken of kamers, in den iusteden bodem onder den grond uitgegraven, en men vindt ze niet alleen te Rome, maar ook te Napels, in Sicilië en elders. Men zeer getrouwe en nauwkeurige afbeelding van de Katakomben te Rome kan men thans in onslag bezichtigen, en wel nabij Valkenburg, waar ze in de zandsteenbergen zijn nagebootst. Op het dekblad van het genoemde werkje ziet men nu in het midden een afbeelding van een grafkamer uit de Katakomben. In de donkere nissen, die horizontaal zijn aangebracht en waarvan men op den achterwand enkele zien kan, werden de lijken weggeborgen en daarna werd de nis met een plaat of zerk afgesloten.

Voorts waren deze grafkamers rijk versierd met schilderijen of teekeningen, die of dienden om Christus aan te duiden of een symbolische voorstelling gaven van de opstanding uit de dooden. Verschillende van deze afbeeldingen zijn nu op het dekblad van genoemd boekje als versiering aangebracht. Zoo staan naast den titel: In Jesu ontslagen twee palmtakken en daaronder vindt men het bekende monogram waarmede de oudste Christenen den naam van Christus aanduidden. Ze deden dit door de beide Griekse letters, waarmede de naam van Christus aanvangt, nl. de X (de Griekse letter voor onze Ck) en de P (de Griekse letter voor onze r) in elkaar te schuiven. Rechts en links hiervan staan twee kleinere Griekse letters, de A of de Alpha en de dubbele O of de Omega, die de laatste letter is van het Griekse Alphabet. Natuurlijk staat dit op het bekende Woord van Christus in de Openbaring van Johannes: Ik ben de Alpha en de Omega, de eerste en de laatste. Ook in zijversterking aan de beide kanten van het dekblad aangebracht, komt hetzelfde monogram telkens voor, maar dan meestal in een cirkel gevat.

Onderaan ziet men op het breede voetstuk twee vischen met in het midden een anker. Het anker is wel een symbool van de hoop. De visschen kunnen zoo wel een afbeelding van de Christenen zijn (zooals Christus tot Petrus zei: ik zal u tot een visscher van menschen maken) als van Christus zelf. Op dit laatste zinspelen de Griekse woorden, die boven deze visschen staan: Ichthus Zoon, die letterlijk vertaald betekent: *visch der kinderen*. Het Griekse woord van visch (Ichthus) bestaat uit dezelfde letters, die de aanvangletters zijn van de volgende Griekse woorden: *Jesous Christos Theou uios zooter*, d.w.z. *Jezus Christus, Gods zoon, zaligmaker*. Daarom werd de visch als symbool gebruikt, om Christus aan te duiden. De lauwerkrans daarboven is evenals de beide palmtakken bij den titel een symbool van de overwinning over den dood. De beide letters D en M, daarnaast geplaatst, zijn vermoedelijk de aanduiding van de Latijnse woorden *Dis Manibus*, die ook op de graven der heiligen vaak voorkomen en betekenen: aan de geesten der afgestorvenen. Behoort echter de letter O, die vlak daarbij in den linkerhoek staat, erbij, dan is D. O. M. de afkorting van *Deo Optimo Maximo*, wat zeggen wil: aan den Algoeden en Hoogsten God.

De vignetten, die boven en beneden zijn aangebracht, hebben betrekking op de behoudenis der ziel en de opstanding. In de twee groote vignetten bovenaan bevinden zich twee schepen, die blijkbaar de ark van Noach voorstellen, en afbeelden hoe in de Kerk de zielen behouden worden van den dood. De kleinere vignetten vlak daaronder stellen den vogel Phoenix voor, een fabelachtig dier, dat volgens de oudheid, wanneer het oud was geworden en sterven ging, in vuur zich verbrandde en dan uit de asch weer verjongd opsteeg. De Christenen gebruikten dit als symbool van de opstanding. In de kleinere vignetten onderaan het dekblad ziet men rechts wederom de ark, waarin Noach, die het dekfel optilt, terwijl de duif met het olijfblad in den bek naar hem toevliegt; de figuur links zal wel den gouden kandelelaar met zijn zeven armen moeten afbeelden als symbool van de Kerk. In de beide groote vignetten ziet men aan de eenen zijde Mozes, die met den uitgestrekte staf in de hand het levende water uit den dooden rotssteen doet te voorschijn komen, en aan den anderen Christus, die den dooden Lazarus opwekt uit het graf. Er zijn in de Katakomben nog wel meer van zulke symbolische schilderijen gevonden, zooals Jonas, die uit het schip wordt geroepen, en Daniël in den leeuwenkuil, maar wat de tekenaar van dit dekblad gaf, was voldoende om te doen uitkomen, hoe levendig en bezielend het geloofsvertrouwen der eerste Christenen in de opstandingskracht van Christus was.

Dr. H. H. K.

Leestafel.

J. C. RULLMANN, Dr. F. L. RUTGERS IN ZIJN LEVEN EN WERKEN GESCHIEDT.

II.

In zijn derde hoofdstuk (p. 20—80) betiteld *DE PREDIKANT*, wijdt RULLMANN eerst enkele regels aan de opleiding van den jongen RUTGERS. Als gymnasiaat, van 1847—1853, had hij het voorrecht leermeesters te vinden in R. FRUW,

PLUYGERS, DE VRIES en aan de Akademie te LEIDEN van 53—60, genoot hij naast het onderwijs van zijn vader en van CORKE in de literarische, dat van SCHOLTEN en KUENEN, de vaders der moderne richting, in de theologische Faculteit. Aan de dispositie van zijn geest en den invloed van zijn vader zal het wel mee te danken zijn, dat hij trouw bleef aan de Gereformeerde Belijdenis. Den 31sten Mei 1860 promoveerde hij te LEIDEN tot doctor in de Geloofsleerheid op een proefschrift: *DE FUNDAMENTO QUO JOHANNES AUCTOR IDEM SIBI HABENDUM PUTAVIT CHRISTUS*.

De verhandeling, die ging over den geloofsgrond volgens het Evangelie van Johannes, was reeds een jaar vroeger, als antwoord op een prijsvraag, door de Utrechtsche Faculteit met goed bekrond.

Alomt komt onze biografie tot het eigenlijke onderwerp van dit zijn hoofdstuk. Drie weken na zijn promotie werd RUTGERS predikant te SOESTERBERG. Aan het idyllisch leven van den jeugdigen evangeliedienaar in zijn eerste Gemeente heeft het de-pastorie-inleiden van een vrouw een zuster zijnde, onbroken.

Maar wat in dit leven niet ontbrak was het heerdijk verkeer van den jongen pastor met zijn gemeentenaren. Hij wist er zich bemind te maken, zegt zijn biograf.

Kan het mij begrijpen. Zijn voornaamheid toch had zoo niets van verkellende deftigheid en zal dus zijn dorpsgeenoten te SOESTERBERG niet hebben afgestooten en, niet naar Zondagspijze der heerenheid van den burgerman, maar ingehoren als die voornaamheid hem was, kan ik mij zoo indenken, dat zij op het paleis te SOESTERBERG, waar hij, naar ik eens van hem vernam, zoo nu en dan te dineren werd gevraagd, zijn hoofdsche dischgeenoten zal hebben aangezien.

Dan, niet alleen als herder, maar ook als leeraar was de Orthodoxe-Gereformeerde predikant te SOESTERBERG aantrekkelijk. Hij maakte werk van zijn preek, en dat werk, vooral het schrijven, kostte hem moeite en, zelf heeft hij het mij verteld, „met dat schrijven werd het dan vaak nachtwerk“. Dat Dr. RUTGERS ook toen de studie bijhield, hat zich niet anders denken, maar men kan het ook waarnemen aan twee recensies, die hij, te SOESTERBERG, schreef in de *STEMMEN VOOR WAARHEID EN VRIJDOM*, toenmaals orgaan der „Vereniging tot Bevordering van Christelijke Lectuur“. Twee recensies, die RULLMANN in zijn boek het overdraken en waarvan hij terecht zegt, dat zij den schrijver doen kennen als een wettwillend en toch niet sprengend criticus. In de laatste der twee trof mij, als RUTGERS niet minder kenmerkend, de uitdrukking: „Immers kan er eenheid zijn in de hoofdzaken ook bij verscheidenheid van inzicht waar het bijraken geldt“.

Na vijf jaren werd SOESTERBERG verwisseld met EIBERG, waar van 1865—1873 de dominee-dichter WILLEM SLUITER had gestaan.

Of Dr. Rutgers diens „Eybergische Sanglust“ in Eibergens pastorie ook gelezen heeft, waagt zijn biografie te betwijfelen, want, zoo schrijft hij, „poetisch aangelegd was onze geleerde predikant allermat“ en wel niet uitdrukkelijk, maar zo, dat men het tusschen de regels kan lezen, was hij naar zijn biografie meent, ook niet minnaal aangelegd. Met dat al-kende hij veel verzen, ook wel van SLUITER en RULLMANN noemt het niet onjuist een fijne attentie tegenover de Eibergers, dat hij voor de afscheidsprek een versje van SLUITER plaatste. De tekst van die prek was en ook dit is typerend, dezelfde als die van de afscheidsprek te SOESTERBERG. De toen ongewerkte prek vindt men, voorzoover inleiding en toepassing betreft, in de biografie afgedrukt.

„In Lezenswaardig stuk.“

„Den 10en Maart van 1867 werd Dr. RUTGERS te BRUMMEN ingeleid tot zijn dienstwerk door zijn vriend Dr. H. C. BEKKORT, predikant te Zwolle“, zoo leest men op p. 34. Ook nu weer werd de tekst die te EIBERG bij de inreë werd had, in de nieuwe Gemeente gebruikt. „Trouwens deze tekst, 1 Kor. II: 2, gold toen als het Schibboleth, waarmee de nieuwe leeraar zijn orthodoxie uitsprak“ (p. 34). RULLMANN deelt hier een en ander mee van RUTGERS homilischen arbeid en wat hij dus mededeelt is ontleend aan een zestal preken, uit den Brummenschen tijd en die een onderdak vonden in de wekelijksche *VOLKS-LEERREDENEN* VAN NED. HERVORMDE PREDIKANTEN uitgegeven sinds 1865 bij A. J. Mulder te Delft.

De teksten van dit zevende proeven zijn op één na ontleend aan het N. T. Zij kenmerken zich door kortheid, maar deze prediker verstand als, zijn grootvader de kunst „om met weinige woorden veel en zoo te zeggen, dat elk hem begreep“. En verder: „Ook sluit men hier niet op die ultra-gereformeerde krachttermen, die bij sommige orthodoxe predikanten schering en inslag zijn“ (p. 35).

Over één er van, een Hervormingsprek uit Rom. 12: 2b, is de schrijver minder goed te spreken. Uit haar inleiding citeert hij: „Volgens de vertaling, die toen ter tijd het gebruikelijkst was, las men voor het woord: veranderen, de Latijnse uitdrukking: *reformen*“, waarmee dan de tekst „wordt veranderd door de vernieuwings uws gemoeds“, voor de reformatie toepasselijk wordt gemaakt en wel zo, dat „ten slotte wordt aangebond, hoe het hart hervormd moet zijn door vernieuwing in wedergeboorte en bekeering“.

Ik voor mij vind dat nog zoo kwaad niet in een Hervormingsprek. Vind het zelfs een element dat er niet in mag ontbreken. Maar het men op den tijd waarin deze prek werd gehouden en later uitgegeven, dan kan ik onze voorrekenlijke Schetsen van *De Strijd voor Kerkherstel* geen ongelijk geven wanneer hij schrijft: „Dit alles nu moge hier goed gezegd zijn, toch stelt deze Hervormingsprek uit het jaar 1868 te leeren. Want men moet niet, dat de ziel van Dr. Rutgers ook maar eenigermate beaerd werd door den strijd voor kerkherstel, dien mannen als GROEN VAN PRINSTER en ESKER destijds voerden“. (p. 36). Nu is het wel waar, dat hier voorzichtigheid in de beoordeling past omdat RUTGERS zijn zielsontroeringen zoo wist te beheerschen, dat men van haar slechts hoogst zelden iets merkte, maar ook ik kan het toch niet anders zien dan dat te BRUMMEN de beooring der ziel, waarover hier sprake is, RUTGERS nog vreemd was. Het pleit dan ook weer voor RULLMANN's trouwe geschiedschrijving, dat hij hierop wijst. En daarvoor pleit niet minder dat hij, naar aanleiding van een andere Brummensche prek, een oorlogspreek uit 1870, schrijft: „Deze bevestigd meer, wat te merkwaardiger is, omdat RUTGERS zich later wel veel met kerkhistorie, maar heel weinig met wijsgeerige problemen als de hier aangevoerde theorieën heeft beziggehouden“.

Imiddels was BRUMMEN's orthodoxe dominee, door zijn medewerking aan de *Wekelijksche*

Volksleerredenen, al meer in het land bekend geworden. Een mijner vrienden te Rotterdam veugelde mij, dat Dr. THERING, die met Dr. VAN OOSTERZEK en Dr. DOKES nog den smaad had gedragen, die ook daar eens aan de orthodoxie verbonden was geweest, bij vacature steeds de aandacht placht te vestigen op „RUTGERS van Brummen“. Tot een beroep naar de Maasstad niet, tot beroepen naar ESSCHIED, WICHMOND en LICHTENVOORDE is het wel gekomen. Eerst toen in 1873 VLISSINGEN hem riep meende hij te moeten gaan.

Alvorens met BRUMMEN te vertrekken „verbrak hij“, zooals RULLMANN zegt, „de eenzaamheid van zijn ongehuwden staat“. Het verhaal daarvan leidt hij smaakvol in met een versje van SLUITER op diens eigen huwelijksleven en van welk versje de laatste regel luidt:

„Wij zongen 't saem, nadat het guam te pas.
„Nu kon“, gaat onze schrijver dan voort.

„Dr. RUTGERS helesas niet zingen. Maar converseren met dames kon hij opperbest. Dan was het al hoffelijkheid en levendigheid en gezelligheid wat er aan hem was“. En ten slotte krijgen wij hier het verhaal van RUTGERS' huwelijk met Mevrouw CORNELIE CATHERINE HERMANS GUYE, die op een buiten te BRUMMEN bij haar tante logeerde en een dochter was van den emeritus-predikant der Waalsche Gemeente te AMSTERDAM.

Op den 14en Januari 1874 werd dit huwelijk te LUTRAY, in Zwitserland, waar Dr. Guye zich sedert zijn emigratie had gevestigd, voltrokken.

Drie jaren, van 1874—1877, is Dr. RUTGERS predikant te VLISSINGEN geweest.

Aan de omstandigheid dat de Hervormde Gemeente van VLISSINGEN in haar consistoriekamer er een theologische bibliotheek op nabield, Dr. N. A. DE GAAY FORTMAN gaf daar in 1882 een Catalogus van (p. 39 noot 1) — schrijft zijn biografie het toe, „dat Dr. Rutgers almeer gedreven is in de richting van Kerkhistorische studie“.

Ook gaf hij, daartoe aangezocht door den heer P. J. KLOPFERS, het hoofd der Christelijke School, een cursus over de Geloofsbelijdenis. Zijn preken zegt RULLMANN, werden „als hij uit-act leeraar geroemd“. Als proeve van die prediking citeert hij uit het korte preke, nog geen 8 bladzijden, over Gal. 6: 1: *Zoo staat de menschen zant, dat zal hij ook maaien, met als thema: De vergelding, waardoor eenmaal ieder te stand aan zijn vroeger leen zal beantwoorden*. Er blijkt niet alleen uit, dat de prediker „de heerscheende lijkheidsleer bestrijdt“ (p. 41), maar ook, dat hij het leerstellig, het morele element in zijn prediking niet ontbrak. Dan, ook op een tot dusver door hem nog heel niet betreden gebied zette de predikant van VLISSINGEN zijn schreden.

„Te VLISSINGEN begaf Dr. RUTGERS zich ook voor het eerst in het strijdpad. Nog wel niet in den strijd voor kerkherstel, maar in den schoolstrijd. Hij had er zijn politieke periode“ (p. 42).

Aanleiding daartoe was een debat dat Rutgers had met A. VAN OTTERLOO, dien ik mij nog herinner uit mijn jongensjaren toen ik, alvorens naar het gymnasium te gaan, een tijdje op de H. B. S. mijn leerling was, als een wasch-echt liberal. V. OTTERLOO, broeder van den vriend en medestander van GROEN, was op een avond als propagandist voor de openbare School naar VLISSINGEN gekomen om daar in „Volks-onderwijs“ te spreken, maar vond bij het debat „in den langen, bleeken, kaarsrechte, orthodoxe domineë zijn man en wist ten slotte niet meer te zeggen“ dan: Men kon wel hooren, dat Dr. Rutgers zelf geen kinderen had“.

Kort daarna zette RUTGERS ook in de pers onze beginselen betreffende het onderwijs uiteen en wel in acht hoofdstukken, die hij schreef voor het *Zeeland*. Een dier artikelen vindt men op p. 44—46 in RULLMANN's boek.

Zoo is, in meer dan een opzicht, het verblijf te VLISSINGEN wat ik zou willen noemen een overgang geweest naar de tweede periode van Dr. RUTGERS' leven als predikant, en welke tweede periode begint in „HERTOGENBOSCH“.

Officiële Berichten

Vrije Universiteit.

Men schrijft ons: De actie tot verhooging der contributen is weer in volen gang.

Amsterdam begint met kracht om door het aanwerven van nieuwe leden of verhooging der contributen den gestadigen achteruitgang te voorkomen of te genezen.

Groote steden te bewerkten is zeer moeilijk. Belanghebbenden zijn of niet thuis of beloven om antwoord te zenden en... denken dan soms niet meer aan de belofte.

Men is met hart en ziel aan de Vrije Universiteit verbonden, maar het leven is er zo druk, dat er te weinig tijd over blijft om de goede voornemens in een daad om te zetten.

Amsterdam Zuid zal spoedig de hand aan den ploeg slaan; een kleine 70 contributen bij ruim 2000 toegelaten tot het H. Avondmaal is toch geen goede verhouding.

De provincie Groningen zal weer met frischen moed de bewerking aanpakken.

D.V. wordt daar 19 November een provinciale samenkomst belegd, waar Mr. H. de Wilde en Dr. J. C. de Moor het woord zullen voeren.

Groningen blijft vergaderen en verzamelen. Bewerken en vermeerderen. Ook Friesland blijft niet achter.

En het is noodig, dringend noodig. De begroting die spoedig zal worden vastgesteld, loopt thans ver over de f100.000.— in uitgaven en sluit met een belangrijk tekort.

Ka met f100.000.— per jaar is de Vrije Universiteit nog pas op twee derde van de f150.000.— die — zooals op de vergadering in Utrecht duidelijk werd uiteengezet — onmisbaar zijn.

Honderdduizend gulden per jaar, wie had voor onsterke 40 jaren durven veronderstellen, dat dit bedrag zou durven begroot worden.

Men lese toch de geschiedenis der Vrije Universiteit.

In *De Heraut* van 24 November 1878 werden de statuten der V. U. voor Hooger onderwijs als voorloopig vastgesteld aan de lezers overgelegd en op 5 December 1878 de vereniging te Utrecht openricht.

In 1879 bedroeg de contributie f2455.—. In 1880 was dit bedrag verviervoudigd, maar reeds in 1883 waren deze inkomsten niet voldoende, en moest een tekort op de rekening worden gebracht, hoewel de uitgaven nog maar de helft bedroegen van hetgeen over 1918 zal noodig zijn.

Men ziet dat er op tweeërlei wijze tekorten kunnen voorkomen worden; de eerste is, ophouden met de uitgaven, de tweede is de vermeerdering van inkomsten. Het antwoord is aan de gereformeerde broeders en zusters.

Buitenland.

N.-Amerika. Prediking in de Hollandsche taal.

In *De Wachter*, het orgaan der Chr. Geref. Kerk van N.-Amerika, lezen wij het volgende omtrent de prediking in de Hollandsche taal. (Wij deelden reeds mede, dat door de National Defense League ergens in Iowa was verboden, bij de Goddienst oefeningen een andere taal te gebruiken. Het kwam reeds voor dat een predikant, die trots dat verbod bij de prediking de Hollandsche taal gebruikte had, de vlucht moest nemen naar Grand Rapids, omdat zijn leven bedreigd werd. Het blijkt nu, dat het verbod om alleen het Engelsch te prediken, onwettig geweest is, omdat het niet uitging van de bevoegde autoriteit).

Het *Sioux Center Nieuwsblad* van 17 Juni bevat twee brieven, als antwoord op het schrijven van een predikant in Iowa in zake het verbod van prediking in dien staat in een andere dan in de Eng. taal. Dit schrijven was gericht aan den directeur voor Publieke informatie Mr. George Creel te Washington en aan den directeur voor Publiciteit te Washington, Mr. Frank L. Wilson.

De eerste antwoordde aldus: „Dat de actie tegen de oprichting ergens in Iowa genomen door de National Defense League, zonder autoriteit der wet en zonder sanctie van het Federaal Gouvernement is. Alleen het Congres heeft de macht zoodanige stappen te doen, en dit heeft tot heden het gebruik van vreemde talen niet verboden.“

De tweede antwoordde het volgende: „Het Gouvernement der Verenigde Staten heeft geen bezwaar tegen het gebruik van vreemde talen en heeft evenmin dit gebruik voor wettige doeleinden verboden. Prediking in de Hollandsche taal voor uwe gemeentelieden, die of het Engelsch niet verstaan of het Hollandsch beter verstaan, is wettig.“

Dit is verblijdend. Maar het is te betreuren, dat sedert de Verenigde Staten den oorlog aan Duitschland verklaarden, *De Wachter* gemeend heeft een houding te moeten aannemen die ons zeer heeft te leere gesteld. Ook het feit, dat de Synode der Chr. Geref. Kerk een bevestiging van sympathie aan president Wilson deed toekomen, heeft ons leed gedaan.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

VIJAND EN VRIEND.

III.

VERDER.

De weg dien onze smid te volgen had, liep dwars door het dorp over het marktplein. Even daar voorbij zag hij nog licht, al waren de meeste huizen gesloten. Het was 't licht van de herberg, die op dit late uur nog open was. Dit was niets ongewoons, maar wel dat voor de herberg een troepje menschen stonden, terwijl het geluid van stemmen over het marktplein klonk. Er moest iets bijzonders aan de hand zijn, en de smid kon niet laten er kennis van te nemen, en sloop achter de menschen om. Juist bespiedde hij hoe de deur van de kroeg werd opengegooid, en een paar personen naar buiten kwamen.

Baas Peter zag toe wat volgen zou. Hij had zijn plaats gekozen achter een der dikke boomstammen die de herberg omgaven. Zelf bijna onopgemerkt kon hij toch alles goed zien wat er gebeurde, daar het helle licht door de wijd geopende deur der herberg naar buiten stroomde, en den weg helder verlichtte.

Zoo zag baas Peters hoe twee jonge mannen al vechten — en blijkbaar was het meeneens — uit de herberg naar buiten tuimelden, of liever door den waard de deur uit werden geworpen. Verschillende andere jongelui trokken blijkbaar partij voor den een of den ander der vechters. De omstanders die op het rumoer uit hun woningen waren gelopen, om te zien wat er gaande was, zagen het getier en het gevecht kalmpjes aan. Zoo iets kwam bij de herberg wel meer voor!

Onze smidbaas kon eindelijk verscheiden hem bekende jongelui onderscheiden, en tot zijn groote spijt ook Kees, die wel niet meevocht, maar ook geen hand uitstak om de twistenden te scheiden. De meeste jongelingen, ook Kees, schenen rof of meer opgewonden door den sterken drank.

Baas Peters werd bedroefd en toornig te gelijk. Zoo was het toch wat hij vermoed had, dat Kees slechts in schijn zijn leven gebeterd had, maar in stilte den verkeerde weg bleef bewandelen, en niet luisterde naar goeden raad. Toen de jonge man den volgende morgen morgen vrij laat te werk kwam, bemerkte de patroon dat Kees een blauw oog had, vermoedelijk een aandenken aan het gevecht van gisterenavond.

Doch hij vroeg er niet verder op, en overlegde bij zich zelf wat te doen.

Dien avond wachtte hem nog een onangename verrassing. Er waren in de smederij ook twee aankomende jongens werkzaam. Wel stond Kees een heel eind boven hen — wat ook daaruit bleek dat zij een muus droegen en hij een pet — maar toch ging hij vanzelf veel met hen om.

Nu kreeg de baas den avond na het gevecht onverwacht bezoek van den vader van een der twee leerjongen, die zijn voornemen te kennen gaf om zijn zoon van de smederij te nemen, en desnoods elders of bij een ander vak te doen.

„Dat spijt me“, zei de smid, „maar waarom wilt u dat?“

„Om u de waarheid te zeggen, omdat ik bemerk dat mijn jongelief wel goed zijn vak leert, maar ook veel kwaad. En daarvan heeft Kees, het jonkmaatje de schuld. Niet of ik mag hem wel lijden, maar ziet u, Kees komt uit een gezin waar men den Heere God niet dient, of althans maar in schijn. Kees zelf, al is hij nog jong, komt reeds trouw in de herberg, en gaat om met kornuten, die zeker niet tot eer van het dorp strekken. Nu wil hij mijn Piter ook mee trouwen, en daar hoop ik op te passen. Zoo'n jongen is zoo gemakkelijk af te leiden“.

„Ik kan u helaas, niet tegenspreken“, zei de baas. „Als ik in uw plaats was, zou ik even zoo doen. Maar misschien is er wel iets op te vinden, en dat zou ik heel graag willen. Want ik houd van Kees, hij zal een knap werkmans worden. Maar als het den Heere behaagt, wordt Piter het ook, en hij mag daarbij geen gevaar loopen van bedorven te worden door slecht gezelschap. 't Is niet gemakkelijk raad te schafte. Want eigenlijk rust de schuld van Kees' gedrag voor een goed deel op zijn ouders. Als de jongen veel te laat thuis komt, mag vader

wel een zeggen: „En anderen keer vroeger, hoort, maar daar blijft het dan ook bij. En als hij thuis komt en ieder kan merken dat hij te veel gedronken heeft, dan zegt moeder wel nu en dan: „Niet te veel Kees, dat is niet goed“. Maar verder komt ze niet“.

„U hebt gelijk. Ik ben blij dat we het eens zijn“.

„Zeker, als het niet anders kan, moet ik Kees wel ontslaan, eer hij ook anderen op het verkeerde spoor brengt. Maar ik wou eerst nog beproeven of met goedwilligheid en vriendelijkheid niet nog veel bij den jongen is uit te richten. Zijn goetd karakter maakt dat hij al gauw naar een vriendelijk woord luistert. Dovenal hebben we te bedenken dat hij een ziel te verliezen heeft. Raakt hij jong op den verkeerden weg, dan kon het eeuwig rouwen“.

De twee mannen scheidden, en de baas maakte van de eerste gelegenheid de beste gebruik om nog eens ernstig met Kees te spreken. De jonge man luisterde geduldig toe, doch gaf op de vraag van den baas of hij nog in de herberg kwam, ten antwoord dat hij er nog maar zelden verscheen; alleen bij een feest of een preje.

„Zoo'n avond was het dan zeker“, zei de smid, toen kort geleden die vechtpartij plaats had. Want naar ik stellig meen was hij er ook bij, al deed je niet hard mee“.

Kees begon te begrijpen dat zijn baas meer wist dan hij zeggen wilde, en voorzichtigheid noodig was.

„Nu ja“, sprak hij, „Toen we dien avond thuis zaten hoorden we op eens een groot geweld, en ik ging eens kijken wat het was. Daar steekt toch geen kwaad in“.

De baas dacht er het zijne van.

„Hoe minder je in de herberg komt, hoe beter“, zei hij eindelijk.

„Zeker baas“.

„En ging de baas voort chet is ook beter dat ge er anderen niet heenbrengt. Ze leeren er weinig goeds“.

Weer begreep Kees dat de patroon van veel op de hoogte was, en antwoordde dus heel onzichig:

„U bedoelt zeker Piter, den leerjongen. Maar die loopt toch op zijn eigen beenen. Als hij in de herberg wil komen kan ik het hem niet beletten“.

„Dat is zoo, maar je kunt het afraden, en zelf een goed voorbeeld geven. Ik zou zoo graag willen, dat je een goede smid werd, maar meer nog een goed menschen, dat wil zeggen een menschen die den Heere God vrees, en wandelt op Zijn wegen en naar Zijn geboden. Dat nu zult je in de herberg niet leeren, veelter het tegendeel. En daarom wil ik je waarschuwen“.

„Maar als men jong is zooals ik mag men toch wel eens een vroolijken avond hebben“, merkte Kees op.

„Zeker“, antwoordde baas Peter, „en zelfs vele. De vraag is maar wat men onder vreugd verstaat. Er is een vreugd der wereld die ten slotte droefheid brengt omdat zij niet uit God is. Er is ook een vreugd uit Hem. Dat is de ware die blijft. Daarom kon David zeggen: „Ik ben vroolijker over den weg Uwer getuigenissen dan over allen rijkdom“. Ik vrees, mijn jongen, dat je de ware vreugd nog niet kent en de verkeerde zoekt. Ik heb het in mijn jeugd ook gedaan, en zou het zeker nog doen als de Heere mijn oogen niet geopend had voor het gevaar, waarin ik verkeerde. En nu hoop ik maar dat het jou gaat zooals mij“.

De ander zei daar niet veel op. 't Was trouwens moeilijk den baas ongelijk te geven, maar nog moeilijker vond Kees, het met den baas eens te zijn. De laatste gaf zijn knecht nog een goede raad, en Kees zijnerzijds deed weer allerlei schoone beloften, waarbij de baas hem vermaande zijn heil niet te zoeken in eigen kracht, maar in de hulp des Heeren.

Of de jonge man nu werkelijk meende wat hij beloofde valt moeilijk te zeggen. Zeker is echter dat hij er niet naar deed. De weg ten leven is nauw, zegt de Schrift, en breed de weg die tot het verder leidt. Zoo wordt begrijpelijk dat velen den breeden weg en den makkelijken steen kiezen. Zoo ook is verklaarbaar dat Kees, snijlt alle waarschuwingen zich niet bekeerde. Hij bleef een bezoeker van de herberg, begon allengs meer te drinken, en werd een voorman van het slecht gezelschap, waarin wij hem reeds ontmoeten.

HOOGENRIK.

Ingezonden Stukken.

Aan Dr. A. Kuyper.

Op 29 October.

Die is nu ééentachtiger!
Zijn geest — als wierd hij krachtiger,
Uit zich nog immer machtiger;
Mischien letwat onslachtiger;
Maar volgt men 't steeds aandachtiger,
Dan vindt men 't aldoor krachtiger;
God zegene d' éentachtiger!
Zuidhorn. J. VAN TH. DE.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROMEN: Willemstad, M. Gravendijk, te Brielle. — Zuidbroek (Gron.), R. Heidema, te Heinoord. — Workum, L. J. C. Kreijl jr., te Hulst bij Leeuwarden. — Hazeerwoude, F. Ch. v. d. Vliet, te Oostereind (Fr.) — Oudewater, S. Oudekerk, te Kralingen.

BERDANK: Bunschoten (D), W. Veder, te Zwolle. — De Krim (Ov.), J. G. Feenstra, te Dirkshorn. — Luttich af Dedensvaart, A. S. Schaafsma, te Grups-kerk (Gron.).

Hazeerwoude. Het adres van den Kerkerand is

wegens vertrek van Dr. Wielenga voortaan: den heer D. de Bruyn Yz.

Nederlandsch Hervormde Kerk.

BEROMEN: Pierahl (toez.), P. Vermeulen, te Moerdijk. — Watergang (N.-H.), A. Th. van der Ven, te Moordrecht. — Amsterdam (vac.-Bargers), K. Olivier, te Weespij (vac.-de Sopper). K. H. E. Gravemeyer, te Voorburg. — Brakel, E. V. J. Japchen, te Aalsit. — Eiertard (Texel), J. A. T. Manus van der Jagt, te St. Anthonyppolder (Oud-Beyerland). — Waddinxveen, R. Bartlema, te Bead. — Uithoek e.a., J. A. A. Guewan, te Waverveen.

<